

Op naar bvd-vrij: risicofactoren in beeld

De bestrijding van bvd gaat goed in Nederland, maar alertheid blijft nodig. Royal GD onderzocht daarom wat de belangrijkste risicofactoren zijn wat betreft bvd-insleep en hoe die risico's omzeild kunnen worden.

TEKST GRIETJE DE VRIES

Terwijl de mensheid het druk heeft om corona onder de duim te krijgen, is de bestrijding van bovine virusdiarree (bvd) de laatste jaren erg succesvol geweest. Waar in 2007 het virus nog op 19 procent van de melkveebedrijven tot een nieuwe infectie leidde, was dit in 2015 nog 9 procent. Tegelijk is het aantal bvd-vrije of onverdachte bedrijven gegroeid van ruim 50 procent begin 2018, het jaar waarin de georganiseerde aanpak van bvd (en ibr) begon, naar 82 procent in 2020. Het gaat dus helemaal de goede kant op, denkt Linda van

Duijn, manager van de afdeling rundvee bij Royal GD. 'De cijfers zijn heel positief en laten zien dat de aanpak om bvd in Nederland te bestrijden effectief is. We komen nu in de lastigste fase, in de staart van het uitroeien van het virus, waarbij we moeten voorkomen dat er toch nieuwe besmettingen komen. Tegelijk wordt de motivatie om maatregelen te nemen in deze fase soms minder, omdat het probleem al minder groot lijkt.'

Volgens Van Duijn, die vorig jaar meewerkte aan een onderzoek over risicofactoren voor bvd-insleep, is bvd sowieso een lastig virus om te bestrijden, gezien de manier waarop het zich verspreidt. 'Niet alleen dragen dieren het onderling in de groep op elkaar over, ook kan een met bvd besmette koe het op haar ongeboortenkalf overdragen. Dit kalf wordt dan geboren als bvd-drager, zowel met als zonder klinische verschijnselen van bvd, wat een startpunt kan zijn voor grootschalige verspreiding van bvd op het bedrijf.'

Bvd-dragers opmerken

Door de koe-op-kalf-besmetting lopen bedrijven waar kalveren worden geboren, zoals melkveehouderijbedrijven, grotere risico's op bvd dan andere typen rundvee-

houderijen, weet Van Duijn. Het bestrijdingsprogramma van bvd is met name gericht op de melkveehouderij. 'Een kalf kan dus tijdens de dracht drager worden van bvd-virus. Deze kalveren scheiden na de geboorte continu massa's virusdeeltjes uit, die verdere verspreiding van het virus veroorzaken. Het houdt niet in dat bedrijven zonder geboorten van kalveren geen bvd hebben, maar de verspreiding van bvd dooft daar makkelijker uit', legt Van Duijn uit.

De bvd-dragende kalveren zijn het snelste te ontdekken door oorbipten te nemen. Het verplichten van oorbipten is dan ook de voornaamste methode voor veel andere Europese landen om bvd te bestrijden. De sectorpartijen, LTO, NMV en NZO, verenigd in ZuivelNL, vinden echter dat bipten verplichten economisch gezien niet de beste optie is voor alle veehouders. GD biedt als uitvoerder van de aanpak, op basis van de protocollen van ZuivelNL, daarom naast de oorbipten ook andere routes om bvd te bestrijden. Zo kan bvd gemonitord worden door tankmelk te onderzoeken of door jongvee te testen op antistoffen. Als de testresultaten daarvan twee jaar gunstig zijn, is een bedrijf bvd-vrij. 'De snelste manier om bvd-vrij te worden is door de hele veestapel te testen en de tien maanden daarna de kalveren te onderzoeken op bvd, maar dit is niet altijd de voordeligste manier', aldus Van Duijn. 'Bij alle routes geldt dat dieren die worden aangevoerd van een niet bvd-vrij bedrijf, moeten worden getest om zo insleep te voorkomen.'

Grootste risico met direct diercontact

De aanpak werkt goed, concludeerde Van Duijn eerder al, maar om te zien of het op bepaalde fronten nog bijgeschaafd of zelfs versoepeld kan worden, onderzocht GD vorig jaar in opdracht van ZuivelNL hoe nieuwe insleep van bvd plaatsvindt.

'We hebben honderd bedrijven bezocht die bvd-vrij waren, maar toch een nieuwe besmetting kregen. Ter controle zochten we een bedrijf in de buurt dat in diezelfde periode bvd-vrij bleef. Daaruit hebben we een aantal interessante bevindingen gedaan', vertelt Van Duijn. 'Het is misschien een open deur, maar directe diercontacten vormen de grootste risicofactor bij nieuwe insleep van bvd. Bedrijven die de jongveeopfok uitbesteden of alle vaarzen aankopen, lopen bijvoorbeeld een groter risico. Op deze bedrijven vonden we vier keer vaker insleep van bvd dan op bedrijven die zelf hun jongvee opfokken. Dat is echt een groot verschil.'

Volgens Van Duijn is het niet altijd mogelijk om een dergelijk risico te omzeilen, maar toch is er vaak een manier

om de insleep te beperken. 'Kies bij voorkeur voor een een-op-eenrelatie met de jongveeopfokker en kijk bijvoorbeeld naar hygiëne bij het transport. Zorg zo mogelijk ook voor een quarantaine van nieuwe dieren en doe altijd voorafgaand aan de aanvoer van bijvoorbeeld vaarzen een test om bvd-dragerschap uit te sluiten', aldus Van Duijn.

Kleedruimtes en laarzenborstels

Verder viel op dat op bedrijven met mestcontact tussen verschillende leeftijdsgroepen drie keer vaker bvd-insleep voorkwam. Denk hierbij aan een mestschuif die door meerdere groepen loopt, of opspattende mest van koeien naar kalveren, waardoor de verspreiding van bvd groter zal zijn als het virus op het bedrijf binnenkomt. Ook het hebben van medewerkers maakt verschil. 'Bedrijven met een medewerker en een omkleedruimte hadden twee keer vaker insleep van bvd. Dat komt natuurlijk niet door de kleedruimte, maar die is wel vaak een indicator voor veel medewerkers of professioneel bezoek op het bedrijf', zegt Van Duijn.

Om het risico op insleep te voorkomen is het belangrijk om bij medewerkers en bezoekers goed op hygiëne te letten, zoals het beschikbaar stellen van bedrijfskleding, maar ook door te kijken wie bij welke groep dieren komt. 'Dat hygiënisch werken belangrijk is, zien we op de bedrijven met een (functionerende) laarzenborstel. Daar kwam ruim twee keer minder vaak insleep van bvd voor dan op bedrijven die deze niet hadden. Hierdoor is er minder mestcontact tussen groepen. De laarzenborstel kan daarnaast een teken zijn dat er meer aandacht is voor hygiëne in het algemeen', denkt Van Duijn.

Bewustwording van risico's

Nog een opmerkelijke bevinding is een verband tussen de leeftijd van de veehouder en de kans op bvd-insleep. 'Uit de resultaten blijkt dat veehouders ouder dan veertig jaar minder vaak insleep hebben van bvd dan jongere veehouders. Waar dat precies aan ligt, is giswerk. Misschien dat oudere veehouders zich meer bewust zijn van het belang van hygiëne om insleep van ziekten te voorkomen, maar zeker weten we dat niet', vertelt Van Duijn.

Wat per bedrijf nou grote risico's op bvd-insleep zijn, kan veel variëren volgens haar. 'Het is altijd goed om met de dierenarts een rondje over het bedrijf te gaan om de risico's te beoordelen. Soms neem je onnodige risico's waar je je niet van bewust bent. En als sommige risico's niet te vermijden zijn, dan is vaccineren ook een belangrijk middel om (weer) naar de bvd-vrije status te werken.' Uiteindelijk is de wens om als land de status bvd-vrij te krijgen. |

Zwakkere weerstand van de veestapel door bvd

De naam bovine virusdiarree insinueert dat met bvd besmette dieren last hebben van diarree, maar de naamgeving komt vooral doordat de diarree vroeger het meest in het oog springende symptoom was. De symptomen van runderen met bvd variëren in werkelijkheid sterk. Dit komt doordat bvd de witte bloedcellen infecteert, wat een negatief effect heeft op de weerstand van het dier. Hierdoor

krijgen allerlei andere infecties een kans. Er is daarom niet een specifiek ziektebeeld voor bvd, maar meer mastitisgevallen of luchtwegproblemen kunnen een indicatie zijn. Bvd infecteert daarnaast gemakkelijk het kalf in de baarmoeder. Afhankelijk van het moment van infectie, houdt dit voor het ongebooren kalf in dat het sterft, afwijkingen krijgt ofwel als bvd-dragers ter wereld komt. Deze

bvd-dragers kunnen ogenschijnlijk gezond ter wereld komen, maar scheiden continu grote hoeveelheden virus uit. Van de dragers die geboren worden, sterft vijftig procent binnen het eerste levensjaar. Negentig procent van de dragers sterft vóór het tweede levensjaar. [Meer informatie over bvd of de aanpak van bvd in Nederland is hier te lezen: www.gddiergezondheid.nl/bvd](http://www.gddiergezondheid.nl/bvd)